

Željko KWOKAL

Jedan otok (znanja), dva imena i mnogo europeizma

Nesumnjivo je da u hrvatskom arhipelagu imena od skoro 1300 otoka, otočića i grebena ima dosta prijepora, nesporazuma, a pogotovo paralelizma između službenog i narodnog nazivlja. No otok koji prednjači po tome sigurno je Koločep. Oni koji se na njemu radaju, žive te domaći stanovnici Dubrovnika zovu ga, bez izuzetaka, Kalamota. Svi ostali zovu ga - Koločep. Ta dva imena dugo koegzistiraju bez isključivosti, nadmetanja i suprotstavljanja. Kalamota (na Peloponezu se nalazi grad imenom Kalamata) potječe od grčke imenice koja znači trsku odnosno ribolovni alat koji se sastoji od trske-štapa, konopa i udi-ce.

Taj se alat nekada, ne samo na Kalamoti nego i drugdje u Dalmaciji, zvao kalamuča. Koločep je slavensko odnosno hrvatsko ime Kalamote. Iz elafitskog aristokratskog mira Koločep se 2005. izvlači (poslije, na žalost, povlači) pred hrvatsku javnost, jer se na njemu osniva ustanova Otok znanja. Ta sintagma nosila je ideju o pretvaranju Koločepa u otok obrazovanja, znanosti i znanja. Na njemu bi znanstvenici, ne samo iz Hrvatske, održavali sastanke, seminare, škole, predavanja ili, jednostavno rečeno, radili svoj posao. Također, razmjenjivali bi ideje, radili na zajedničkim projektima, obrazovali i zainteresirane građane.

”Bilo bi dobro da se kuća Rudolfa Pannwitz na Koločepu očuva te na neki način označi kao memento na »europskog i njemačkog mislioca koji je tragao za svime«, ali i kao trajna inspiracija nekim novim iskrenim pokušajima u stvaranju otoka znanja kad Kalamota već ima takvu, samozatajnu povijest

ni poslovni ljudi sumnjivih namjera, ugledni(!) bankari i još ugledniji političari čiji ugled se danas cipelari po hodnicima sudova i pritvora. Uglavnom, ideja propada jer se nije radilo o nikakvom znanju nego o nekretninskoj aferi s jednim hotelom, sedam vila i nekoliko tisuća četvornih metara zemljišta.

No što se otoka i znanja tiče, Kalamota ima interesantnu povijest. Zahvaljujući brodovima odnosno brodarstvu iz 14. i 15. stoljeća Koločep je bio ne samo otok blagostanja nego i znanja. Tako u 15. stoljeću ima nešto manje od 70 brodova koji plovidbenim sposobnostima i opremljenošću mogu ploviti ne samo uz albansku i talijansku obalu nego se spuštati i dublje u Sredozemlje. Osim kape-tana patrona i časnika, na brodovima su bili obavezni i sribanusii. Osobe su to široka obrazovanja koji su trebali znati ne samo osnovne pomorske vještine nego i trgovinu, knjigovodstvo, pomorske propise i zakone raznih zemalja, poslove osiguranja, a upućivani su i u diplomatske vještine jer su bili vjerni podanici Dubrovačke Republike koja ih je postavljala na te poslove.

Po zakonu morali su obvezno učiti književnost i matematiku, a kako su im učitelji bili Talijani, jesao. Također, razmjenjivali bi ideje, radili na zajedničkim projektima, obrazovali i zainteresirane građane. Riječju, Koločep je trebao postati otok promocije znanja i popularizacije znanosti. U sve to uvelo bi se, na razne načine, lokalno stanovništvo, a koločepski hotel s pripadajućim nekretninama predstavljao bi fizičku bazu realizacije projekta. Ideju promovira blagolagoljivo ravnatelj ustanove te impresivno internacionalno tijelo sastavljeno od stručnjaka raznih profila. Nije trebalo dugo i pokazalo se da iza ideje (s iskrenim oduševljenjem prihvaćene od hrvatske, naročito akademske javnosti) i njenih najglasnijih propagatora, koji su za pravu ispalu kao šeptrljavu prethodnica bubnjara i barjaktara, stupa ešalon pravih igrača i namjera.

Njege čine financijski i nekretninski mešetari, gologuzi tajkun i balkanske provenijencije koji nemaju ništa a htjeli bi sve, inozem-

1948. Je li to bila »čistoća horizonta i prisustvo stare sredozemne kulture«? Ili se na Koločepu »osjećao više Nijemac nego među svojimima« zbog izrazita otpora nacionalsocijalizmu?

Iz Pruske akademije umjetnosti 1933. izbačen je zbog neprihvatanja nove vlasti. Bez obzira na razlog dolaska na Koločep (koji i najpovršniji biografi spominju kao važnu točku u njegovu životu), Pannwitz tamo nalazi potreban i poseban mir gdje problematizira omiljenu temu stanja i razvoja civilizacije, pišući i baveći se filozofijom, politikom, poviješću umjetnosti, svjetskom književnošću i znanošću, proučavajući biologiju, antičku mitologiju, atomsku energiju i grčku filozofiju, a okušavajući se u komponiranju i slikarstvu. Tako se na jednom malom jadranskom otoku skrasio, po kritičarima, »važan otok u poslijeničeaanskom arhipelagu njemačke književnosti«. Tijekom ljetnih mjeseci na Koločep dolaze grupe studenata različitih univerziteta gdje Pannwitz sponatano anticipira ljetne škole, seminare i radionice. Njegova politička filozofija razmišlja i analizira formiranje Imperium Europaeum, ali bez obzira na baroknu težinu imena, po Pannwitzu Europa ne smije biti nikakvo monolitno carstvo. Treba graditi multi-perspektivnu Europu koja se ne bi naslanjala ni na konceptualnu krutost pruske baštine ali ni engleske.

U konceptu izgradnje zajedničke Europe koja je neizbježna raspravlja o važnosti odnosa kulture, znanosti i ekonomije, tiraniji pohlepe i novca te relativizmu kao prethodnici cinizma i nihilizma. Također, s obzirom na buduću Europu, naglašava važnost odnosa Njemačke prema ostalim narodima, pogotovo s njena istoka. Zato, na primjer, surađuje s češkim intelektualnim krugovima na približavanju dviju kultura. Bilo bi dobro da se kuća Rudolfa Pannwitz na Koločepu očuva te na neki način označi kao memento na »europskog i njemačkog mislioca koji je tragao za svime«, ali i kao trajna inspiracija nekim novim iskrenim pokušajima u stvaranju otoka znanja kad Kalamota već ima takvu, samozatajnu povijest.

Stavovi objavljeni u rubrici Tribina nisu stavovi redakcije.

Zadržavamo pravo kraćenja i opremanja tekstova.

Uredništvo

Pisma čitatelja / Tribina

Narodne novine - press, Slavonska avenija 4, 10000 Zagreb

Telefaks: +358 (0)1 6161-650
E-mail: tribina@vjesnik.hr

Zlatko Šporer, Zagreb

Vesna KUSIN

Hoće li se izgubiti mali jezici?

Nedavno je u razgovoru za jedan slovenski portal poznati glumac Rade Šerbedžija objasnio zašto se nastava na studiju Gluma, kultura, mediji, koji je ove godine otvoren u Rijeci i na kojemu i on predaje, održava na hrvatskom i engleskom jeziku. Rekao je da je takvo rješenje opravdano jer će tako studenti po završetku studija dobro vladati i engleskim jezikom i moći će raditi u raznim zemljama Europske unije kao i u Americi. Nema sumnje da je ovo objašnjenje opravdano i prihvatljivo, a za mlade je ljude poželjno da uz engleski govore još neki strani jezik jer im se time povećavaju izgledi za zapošljavanje.

Neobična je međutim i problematizacija izjava koju je on u tom razgovoru dao, a ta je da će »mali jezici« izgubiti »lingvistički rat« pa će za 50 godina oni možda biti samo folklorna zanimljivost, a ostvari li se crni scenarij, oni će se govoriti samo uz večernje okupljanje folklornih skupina, kako se sad svog narodnog bogatstva i tradicije sjećaju u srpskim, hrvatskim i slovenskim klubovima u Americi. Vrijedno je malo analizirati ove neobične zaključke uvaženog glumca. Budući da je u nas jezik istodobno i identitet naroda, znači li to da će, prema navedenom scenariju, nestati i ovi narodi, a s njima i njihovi jezici i književnost? Ili će pak narodi opstati, ali će izgubiti i zaboraviti svoju nacionalnost i jezik i postat će neizbježno europski a govoriti će engleski?

Teško je vjerovati da bi se takvo nešto moglo dogoditi s ovim malim, ali ipak višemilijunskim narodima koji imaju višestoljetnu povijest, kulturu, jezik i običaje. Navedeni crni scenarij Šerbedžije jako podsjeća one koji dulje pamte da su prije pedesetak godina neki Tito-vi suborci (Kosta Nad i dr.) s dubokim uvjerenjem govorili da će uskoro doći vrijeme kad više nećemo govoriti da smo Hrvati, Srbi, Slovenci... jer ćemo se svi smatrati i govoriti da smo jugoslaveni. No Jugoslavija je, kao što znamo, propala, a narodi s »naših prostora« ne samo što su zadržali svoje jezike, već su dobili svoje države iako je i sam Tito govorio da će prije Sava teći uzvodno nego što će Hrvati imati svoju državu priznatu od UN-a. Istina je doduše da je s vremenom već niz jezika nestao i da se taj proces nastavlja, no riječ je o jezicima naroda ali pak plemena od nekoliko tisuća ili desetak tisuća ljudi koji pomalo izumiru, a s njima nestaje i njihov jezik, ili pak o narodima koji su razasuti po raznim zemljama i oni se pomalo »utapaju« u jezik zemlje u kojoj žive. Točno je također da se već godinama glavnina znanstvenih radova u časopisima objavljuje na engleskom jeziku kako bi radovi bili pristupačni znanstvenicima širom svijeta. Zbog ove dominacije engleskog trpjet će donekle znanstveni jezici i drugih zemalja, a ne samo onih s »naših prostora«.

Također je poznato da se međunarodni skupovi zbog istog razloga vode uglavnom na engleskom jeziku. Ipak, sigurno je da se ne trebamo bojati crnog scenarija o nestanku jezika i književnosti malih naroda pa makar on potjecao i od uglednog međunarodno priznatog glumca, koji je sam očito anacionalan jer vjerojatno smatra da je prevelik da bi pripadao samo jednoj maloj zemlji s »naših prostora«.

Nenad Zakošek, dekan Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu

Novi list, 16. listopada 2011.

Vjesnik

HRVATSKI POLITIČKI DNEVNIK

GLAVNI UREDNIK:

BRUNO LOPANDIĆ

ZAMJENICA GLAVNOG UREDNIKA:

MARIJA PULIĆ DRLJAČA

Jurica KÖRBLER

jurica.koerbler@vjesnik.hr

”Bivša tvornica ferolegura u Dugom Ratu i dalje prijeti okolišu svojom opasnom šljakom koju investor hotelskog objekta na tvorničkim ruševinama ne želi otkloniti da mu ne poveća investiciju. A gladni kruha stali u obranu investitora. Kamo sve to vodi?

Jurica KÖRBLER

jurica.koerbler@vjesnik.hr

Problem Hrvata je manjak sposobne radne snage, slaba konkurentnost zbog previše birokratiziranog sustava, ali i klijentelizam kad zakon daje prednost jednoj skupini pred drugom, kao što je slučaj s braniteljima

Paul Stubbs, savjetnik na zagrebačkom Ekonomskom institutu

Jutarnji list, 16. listopada 2011.

Postoji puno indicija da se građani Bosne i Hercegovine, koji žive blizu granice s Hrvatskom, dva puta registriraju - jednom u Hrvatskoj, a drugi put kao dijaspora- Sabor i Vlada trebali su uskladiti Zakon o izbornim jedinicama i Zakon o prebivalištu koji omogućuje prijavu fiktivnih i dvostrukih prebivališta

Nenad Zakošek, dekan Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu

Novi list, 16. listopada 2011.

Njegovo božanstvo investor

U potencijalne investitore u Hrvatskoj gleda se kao u božanstva. A oni kad dolaze, kad osvajaju teren po sebi najpovoljnijim uvjetima, »gladnima zaposlenja« obećavaju brda i doline, umjesto kojih na poslijetku vrlo često ostaju zjapiti ponori. Pade tako u ponor Sunčani Hvar, za njim i Obonjan, odu u stečaj Hoteli Koločep, uruši se Haludovo, rasplinjuje se željezara Sisak... Nema kraja nabranjanju tih zaloga za koje zinuše »božanski« investitori što sanjaše lako i jeftino ulaganje te brz i golemi profit, tj. olako osvajanje i brzo trošenje hrvatskih resursa. Kad takvi uvide da s malom i brzom investicijom ne mogu preko noći oploditi svoj kapital u mjeri koju si zadaše, bježe glavom bez obzira ili neprimjetno nestaju.

Oni koji stoga i dalje ostaju gladni kruha, zaboravljaju sve one koji već platše danak industrijskih onečišćenja. Zaboraviše i kolika je investicija potrebna da se posljedice tih onečišćenja uklone, pogotovo onih dugotrajnih što izravno uzrokovala smrtonosne bolesti (primjerice azbestozu). Tako i novi investitori koji misle da se ulaganjem u turističke pogone, pogotovo na napuštenim ruševinama industrijskih objekata, mogu brzo dodatno obogatiti, previđaju potrebu prethodnog raščišćavanja terena.

Uposlenici? Oni gladni zaposlenja i kruha svađašnjeg? Ma i oni će to polako skupljati u svoje organizmu, a kad se za desetak godina razbole, umru od karcinoma (aromatizirani ugljikovodici su kancerogeni), sigurno će vlasnik tog turističkog kompleksa biti netko drugi i to će biti njegov problem, jer će prvotni

Ne samo građevinskog nego posebnog onog »taloga« industrijske proizvodnje koji ostaje kao nusprodukt što ga nisu zbrinjavali ni proizvođači. O tvornici ferolegura Dalmacija u Dugom Ratu, još dok je bila u punom pogonu, govorilo se kao o velikom zagadivaču, tražilo njeno zatvaranje i raščišćavanje nagomilane i otrovne šljake. Vizionarski se na tom mjestu zamišljao turistički kompleks. Ali, naravno, ne na industrijskoj šljaci nego na očišćenom terenu.

I svima je bilo jasno što tu zapravo najprije valja učiniti. Osim investitoru koji se pomami za odličnom lokacijom na samoj obali. Pa neće on valjda misliti na zdravlje turista koji tu ionako kratkotrajno dolaze na odmor. U tako kratkom roku oni ionako ne mogu akumulirati u svome organizmu takve koncentracije kroma i aromatiziranih ugljikovodika iz podloge troske, na kojim će biti podignuti turistički sadržaji, da bi se tijekom odmora razboljeli.

A uposlenici? Oni gladni zaposlenja i kruha svađašnjeg? Ma i oni će to polako skupljati u svoje organizmu, a kad se za desetak godina razbole, umru od karcinoma (aromatizirani ugljikovodici su kancerogeni), sigurno će vlasnik tog turističkog kompleksa biti netko drugi i to će biti njegov problem, jer će prvotni

Pakao u srcu Rima

Slike iz Rima ovog vikenda bile su zaprepastujuće. Čudom, izbjegnuto li se da bude i mrtvih. Vječni grad bio je bojno polje gdje su se palili automobili, razbijali izlozi dućana. Antiglobalistički prosvjedi pretvoreni su u ulično ratovanje u kome su glavni protagonisti bili obični hulaigani, koji s pravim razlozima prosvjeda nemaju nikakve veze.

Talijanski ministar unutarnjih poslova Roberto Maroni zgrožen traži oštre kazne za »prave zločince«, kako ih naziva. »Treba osuditi sve, bez oklijevanja«, zahtijeva Maroni. Pakao u Rimu zgrozio je sve i u podijeljenoj Italiji, tako da se najčešće konstatira da je hrpa nasilnika nakratko pobijedila državu.

Antiglobalistički pokreti i prosvjedi koji se šire svijetom očito imaju i svoje drugo lice. Među prosvjednike koji žele upozoriti na nepravdu u svijetu uključuje se sve više nasilnika, kojima je jedini cilj izazvati kaos. Opasnost urbanog ratovanja tako postaje sve realnija, što bi u konačnici moglo zasjeniti i mirne poruke koje »obični« prosvjednici žele poslati s ovih skupova.

Sve ono što se događalo u Rimu ne tako davno dogodilo se i u Londonu. U mnogo manjoj mjeri, naravno, bilo je nereda i u Zagrebu. Sada je zagrebački skup prošao bez ozbiljnijih incidenata, što je u svakom slučaju dobar pokazatelj.

”Antiglobalistički pokreti i prosvjedi koji se šire svijetom očito imaju i svoje drugo lice. Među prosvjednike koji žele upozoriti na nepravdu u svijetu uključuje se sve više nasilnika kojima je jedini cilj izazvati kaos

investitor čim zgrne nešto novca promijeniti lokaciju, unovčivši dobro ovu. U svojoj hotelskoj investiciji on nije predvidio uklanjanje opasne šljake. On bi na njoj gradio kao na čistoj livadi uz more. Zalio bi je betonom i u moru, jer šljaka se odlagala na obali i zasipala u more u kojem će se sutra kupati turisti.

Zar investor nije znao u što se upušta? Teško! Jer ušao je u napušteni tvornički kompleks, a valjda i pitao što se tu proizvodilo. No sada je iznenađen kad je Ministarstvo graditeljstva i zaštite okoliša zabranilo dalje radove, zahtijevajući uklanjanje štetne šljake. Na stranu što je priča o toj investiciji zamučena i »nedostatkom građevinske dozvole«, navodnim korupcijskim pritiscima i traženjem mita za uklanjanje šljake te različitim podacima o razinama kroma i aromatiziranih ugljikovodika odnosno štetnosti šljake (pogodovanje investitora?) kao i prijetnjama investitora.

Zabrinjavajuće je da su radnici i stanovnici Dugog Rata prošlog tjedna prosvjedovali pred nadležnim Ministarstvom zahtijevajući da se povuče zabrana nastavka radova. Gladni kruha već su zaboravili protiv čega su se do jučer borili i spremni su po cijenu vlastita zdravlja podržati »božanskog investitora«. Kamo zapravo sve to vodi?

Razmjena koja ohrabruje

Marko BARIŠIĆ

marko.baristic@vjesnik.hr

Napokon se između Izraela i Palestinaca, nakon dugo vremena, dogodio nekakav pomak. Dvije strane koje su u više-manje neprekinutom sukobu od 1948. godine dogovorile su se o razmjeni zarobljenika. Palestinci, odnosno Hamas će pustiti iz zatvora izraelskog vojnika Gilada Shalita, koji je u zarobljeništvu od 2006. godine dok će Izrael zauzvrat osloboditi više od tisuću palestinskih aktivista. Realizacija tog dogovora trebala bi se dogoditi u srijedu. Iako još postoji mogućnost da se žalbama sudu taj dogovor odgodi, s obje se strane nadaju da do toga neće doći. Riječ je potezu humanitarnog karaktera koji bi trebao otopliiti odnose između dviju strana koji su u posljednje vrijeme dovedeni do usijanja. Razlog je palestinski zahtjev za međunarodnim priznanjem njihovih države koji je Mahmoud Abbas nedavno podnio Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda.

Zbog izrazito napetog ozračja koje prijeti stabilnosti cijelog Srednjeg istoka međunarodni posrednici pokušavaju ponovo pokrenuti mirovni proces. Međutim, Palestinci to odbijaju sve dok Izrael ne povuče svoje najnovije odluke o gradnji novih

Palestinci već slave najavljenju slobodu za mnoge svoje aktiviste od kojih su neki bili osuđeni i na doživotni zatvor. Izrael s druge strane s nestrpljenjem iščekuje dolazak Gilana Shalita koji je tijekom svog višegodišnjeg zatočeništva postao neka vrsta nacionalnog simbola

naselja u istočnom Jeruzalemu. S obzirom na to, dogovor o razmjeni zarobljenika je svakako korak koji smanjuje nepovjerenje između dviju strana i predstavlja određeno ohrabrenje uoci političkog raspleta u Vijeću sigurnosti oko palestinskog zahtjeva za međunarodnim priznanjem.

Palestinci već slave najavljenju slobodu za mnoge svoje aktiviste od kojih su neki bili osuđeni i na doživotni zatvor. Izrael s druge strane s nestrpljenjem iščekuje dolazak Gilana Shalita koji je tijekom svog višegodišnjeg zatočeništva postao neka vrsta nacionalnog simbola. Za nadati se kako se u međuvremenu neće dogoditi ništa što bi dovelo u pitanje realizaciju tog važnog dogovora koji će, barem na kratko, i jednoj i drugoj strani donijeti radost i olakšanje.

IZDAVAČ: NARODNE NOVINE-PRESS d.o.o. 10000 ZAGREB, Slavonska avenija 4

DIREKTOR:

BOJAN DIVJAK

MARKETING, PRODAJA I PROMOCIJA: Zvezdana Kolenko, voditelj

Slavonska avenija 4, Zagreb • Telefon 61 61 669, fax: 61 61 709

TISAK: Vjesnik d.d., Zagreb, Slavonska avenija 4

VJESNIK on line

www.vjesnik.hr • e-mail: vjesnikonline@vjesnik.hr • telefon: 01/6161-740